

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף פה

(המשך מעמוד קודם)

גופא: למדנו שלא הוזהרו כוהנות כשרות להינשא לכהנים חללים. הגמרא חצה להביא ראייה לכך מהמשנה שלנו 'חלל שנשא כשרה ויש לו אח כשר' שמותרת לבעלה ואסורה ליבם. 'כשרה' הכוונה לכהנת הכשרה לכהונה, ומוכח שהיא מותרת לבעלה הכהן.

לא ישראלית: ו'כשרה' הכוונה כשרה להינשא לקהל. (אבל אינה נחשבת 'כשרה לכהונה' משום שעדיף שכהן יתחתן עם כהנת, וזו גם הסיבה כשהתחתן עם ישראלית אין זו סעודת מצוה).

הגמרא מקשה על כך שאם כן 'ויש לו אח כשר' הכוונה כשר להינשא לקהל, ואז משמע שאחיו החלל פסול לבוא בקהל – דבר שאינו נכון! אלא בהכרח ש'אח כשר' הכוונה 'כהן כשר', וממילא גם 'שנשא כשרה' הכוונה כשרה לכהונה. ונמצא שיש לנו ראייה שכהנת מותרת לחלל.

מידי איריא?: הגמרא דוחה. לשון 'כשרה' יכול להשתמע פעם לכאן ופעם לכאן, ואין הכרח להקיש מהאח 'הכשר' לאישה 'הכשרה'.

לא יקחו לא יקחו: נאמר בפסוק "אִשָּׁה זָכָה וְחַלְלָהּ לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ" ואין צורך לכתוב פעמיים 'לא יקחו', אלא להזהיר האישה על ידי האיש. עד כאן הברייתא. הגמרא מבינה שכוונת הברייתא: כמו שכהן כשר אסור לישא כהנת חללה, כך כהנת כשרה מזהרת להינשא לכהן חלל.

אמר רבא: כוונת הברייתא: שבמקרה שהוא מזהר שלא להינשא לאישה דהיינו כהן כשר בחללה – גם האישה החללה מזהרת שלא להינשא לכהן כשר. אבל במקרה שהוא לא מזהר להינשא לה דהיינו חלל בכשרה - גם היא לא מזהרת על כך.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

השואה הכתוב אישה לאיש: ואם הוא מזהר מלהינשא לחללה גם היא מזהרת מלהינשא לו.

הוא אמינא לאו השואה בכל: הפסוק 'איש או אישה' מדבר על לאו ששואה בכל ישראל, אבל בלאו שנמצא רק בכהנים היה מקום לחשוב שאישה אינה מזהרת כמו האיש, ולכן צריך את הפסוק 'לא יקחו' וכדברי רבא.

והרי טומאה: שרק כהנים מזהרים עליה ולא ישראלים, ובכל אופן היתה הוה אמינא שנשים יהיו מזהרות עליה, שמשום כך הוצרך הפסוק המדבר על טומאה ללמדנו 'אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרָן וְאִמְרַתְ אֱלֹהִים לְנַפְשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּי' – ולא בנות אהרון. מדוע? משום הפסוק 'איש או אישה'. ואם כן מוכח שהוא מדבר גם על לאו שאין שוה בכל. ואם כן קשה על רבא שאמר שהפסוק 'איש או אישה מלמד רק על לאו השואה בכל והפסוק 'לא יקחו' מלמד על לאו שאין שוה בכל?

הגמרא מתרצת ההוה אמינא הגיעה לא בגלל הפסוק 'איש או אישה', אלא בגלל הפסוק 'לא יקחו'.

איכא דאמרי: אם לא היה פסוק 'לא יקחו' היינו לומדים מטומאה שבלאו שאין שוה בכל נשים לא מזהרות (שהרי פטר אותם הכתוב מטומאה), ולכן נצרך 'לא יקחו' ללמד שהם חייבות.

עשרה יוחסין עלו מבבל: עשרה סוגים של יחוס: חללי: חללים שנולדו מכהן הבא על אישה האסורה לו כגון גרושה. גירי: גרים. חרורי: עבדים משוחררים. נתיני: הנתינים שהם הגבעונים שבאו בימי יהושוע בן נון ואסורים לבוא בקהל. [ונחלקו הראשונים האם מדאורייתא או מדרבנן]. שתוקי: המכיר את אביו ולא את אימו (וכשקורא 'אבא' אימו משתקתו). אסופי: אסוף מן השוק שאינו מכיר לא את אביו ולא את אימו. ואנו חוששים שמא אימו התעברה מנישואין פסולים.

העשרה יוחסין מתחלקים לקבוצות שאנשי כל קבוצה מותרים לבא זה בזה, וכן חלק מאנשי כל קבוצה מותרים לבוא בקבוצה הבאה: 1. כהנים לויים וישראלים. 2. לויים וישראלים חללים גרים ומשוחררים. 3. גרים משוחררים ממזדים נתינים שתוקים ואסופים.

רב פפא מוכיח מהעובדה שלא כתוב שכהנים מותרים בחללים, משמע שכהנת אסורה בחלל. אך רב הונא בריה דרב יהושוע דוחה: המשנה כתבה רק מקרים שבהם שני הצדדים מותרים זה בזה, ואילו 'כהנים וחללים' רק כהנת מותרת בחלל אבל חללה אסורה לכהן.

*

שניה לבעל ולא שניה ליבם: אישה הנשואה לבעלה באיסור של 'שניות לעריות' וכשמת התייבמה לאחיו מן האב שאינה אסורה לו - האם יש לה כתובה מהיבם?

יבמה שמת בעלה או גירשה מקבלת את כתובתה מנכסי בעלה הראשון, משום שהיבם קיבל אישה מן השמים ולא שיעבד את נכסיו בשבילה. אמנם במקרה שאין נכסים לבעל הראשון, תקנו רבנן כתובה ליבמה מהיבם בכדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. שניה לעריות אין לה כתובה מבעלה. השאלה היא: האם בגלל שאין לה כתובה מהראשון (אפילו שזה משום איסור הנישואין שלה איתו) יש לה כתובה מהיבם או לא?

ואם היתה שניה לבעל אפילו מיבם אין לה: מוכח מהברייתא שאין לה כתובה מהיבם. אך הגמרא מקשה על לשון הברייתא שמשמע שיש מקרה שבו יש לה כתובה מהיבם, והרי ברישא אמרה הברייתא מפורש 'כתובתה על נכסי בעלה הראשון' בלבד?

*

בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן: למדנו במשנה שאלמנה לכהן גדול או גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה אם ימות או יגרשנה. רבי אלעזר מסתפק האם יש להם 'מזונות'?

היכי דמי: הגמרא מבררת באיזה מקרה הוא מסתפק. **דיתבה תותי** = כשהיא נשואה לו – לא יתכן שהרי הוא מחוייב להוציאה בגט.

מזוני תנאי כתובה: שכך כתב לה בכתובה 'את תהי יושבת בביתי וניזונת מנכסי (גם) כל ימי משך אלמנותיך'. הספק: כמו שיש לה כתובה יש לה מזונות. או שכתובה שהיא לוקחת אותה ויוצאת יש לה, אבל מזונות שיש לחוש שבגללם היא תתעכב תחתיו אין לה?

אית דאמר: יש גורס אחרת בתשובת רבי יוחנן: יש לה. ועל זה מקשה הגמרא הרי הוא מחוייב להוציאה? ושוב מקשה הגמרא על עצמה: הרי בבבירייתא נאמר שיש לה? ומתרצת. ואם כן נשאר קשה על רבי יוחנן.

*

פירות: בעלה צריך להחזיר לה את פירות נכסי מלוג שהוא אכל, משום שנישואיה היו שלא כהוגן ולא היה מגיע לו פירות.

בלאות: אם נשאר לה בגדים שהכניסה לו כשהתחתנה, נוטלת אותם.

והיא פסולה וולדה פסול: משום חללים.

וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה קנסו אותו כתובה: כלומר לא קנסו אותה שלא תקבל כתובה, משום שבכל מקרה הנישואין הללו לא יעלו יפה כי היא זרעם נפסלים בגללם. אבל בנישואי שניות שהם לא נפסלים, קנסו אותה שלא תקבל כתובה בשביל שתתגרש ממנו ותחפש בעל אחר שיתן לה כתובה.

ודברי סופרים צריכין חיזוק: גזירות רבנן צריכות חיזוק בשביל שלא יבואו לזלזל בהן, ולכן החמירו בנישואי שניות שאיסורן מדרבנן.

זה – הוא מרגילה: כלומר בנישואי אלמנה לכהן גדול הוא מחזר אחריה שתתחתן איתו, שהרי היא זרעה נפסלים בהם. אבל בנישואי שניה היא מחזרת אחריו, משום שהיא זרעה לא נפסלים, יש לה אינטרס יותר להתחתן שהרי אישה רוצה להינשא יותר מהאיש.

דבר אחר מאן קתני לה: מי משתי הדעות אמר את ה'דבר אחר'?

וחלוצה קא קשיא ליה: שהרי היא אסורה מדברי סופרים ובכל אופן יש לה כתובה (כמובא במשנה)? ועל זה השיב רבי שבין שהוא פוסל אותה מלאכול תרומה (מגזירה דרבנן) הוא מרגיל אותה ולכן לא קנסו אותה, מה שאין כן בשניות שהיא מרגילה אותו קנסו אותה.

ממזרת ונתינה לישראל איכא בינייהו: למ"ד שבדאורייתא לא עשו חיזוק - כיון שהם אסורות מדאורייתא יש להן כתובה, אבל למ"ד משום שהוא מרגילה לא קנסו אותה – כאן שהיא מרגילה אותו קנסו אותה. הסיבה שהיא מרגילה ליה משום שבכל מקרה

בניה ממזרים והיא מעדיפה להתחתן עם ישראל שאז בנה יהא בן של ישראל, והוא יכול ליטהר אליבא דרבי טרפון הסובר שאם יתחתן עם שפחה הבנים שתלד לו יהיו עבדים וכשישתחררו יהיו ישראלים כשרים.

ולרבי אליעזר דאמר הרי זה עבד וממזר: הוא חולק על רבי טרפון וסובר שממזר שנשא שפחה בנה עבד ממזר, ממילא אין לה תקנה. ולפי זה היא לא תרגיל אותו להתחתן איתה משום שבנישואין כאלו תהא קטטה ביניהם כי ילדיהם יהיו ממזרים ללא תקנה?

ולרבי עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין: ממילא בניה שיוולדו לה מבעלה שיחזיר אותה יהיו ממזרים, ואם כן היא לא תרגיל אותו להחזירה?

בעולה לכהן גדול איכא ביניהו: שהיא אסורה באיסור עשה (ולא בחייבי לאוין).

אך הגמרא שבה ומקשה למ"ד שיש ממזר מחייבי עשה - שוב לא תרגיל אותו?

מחזיר ספק סוטתו: אישה שבעלה חושד בה שהיא מזנה תחתיו והתרה בה שלא תיסתר עם איש פלוני, ועברה על הוראתו והסתתרה עימו - היא אסורה מהתורה על בעלה לבוא עליה, והוא מביא אותה לבית המקדש שם משקים אותה את 'מי המרים' שבדוקים אותה האם זינתה או לא. ואם בא עליה קודם ששתתה נחלקו רבי ורשב"א האם יש לה כתובה.

עשאה זונה: ולכן היא לא הרגילה אותו. משום שאם יבוא עליה בדרך תהא 'זונה' הפסולה לכהונה, היא מעדיפה להמתין ולשתות ולהיות מותרת לכהונה. ואם כן אין סיבה לקונסה.

סוטה ודאי: כלומר אישה שודאי זינתה האסורה על בעלה מדאורייתא, שבא עליה בעלה. לדעת רבי אין לקונסה, אבל לדעת רשב"א כיון שהיא מרגילה אותו (שהרי אין לה מה להפסיד) קנסו אותה.